

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*

SERGIO GANDIA SILVESTRE
Universitat d'Alacant

Recibido: 11 de agosto de 2015

Aceptado: 2 de octubre de 2015

Abstract: Variation in a language is a controversial aspect because of the lack of direct equivalence among languages. Draw from *My Beautiful Laundrette*, key movie from Thatcher's era, an analysis of every aspect of variation will be made, as well as translation solutions to each controversial element will be given. Therefore, the analysis in this work, which aim is to show that catalan language has enough tools to express anything in a natural and genuine way, can be useful for a forward theoretical study of the translation.

Key words: *My Beautiful Laundrette*, sociolect, cockney, translation, variation, homosexuality

Resum: La variació lingüística és un aspecte que ha portat controvèrsia al llarg dels temps per la seva falta d'equivalència directa entre les llengües. A partir de *My Beautiful Laundrette*, pel·lícula clau de l'època del *thatcherisme*, es farà una anàlisi de tots els elements de variació lingüística i s'aportaran solucions de traducció per a cada element que puga suposar un problema a l'hora de traduir. Així, l'anàlisi d'aquest treball, en la qual es pretén mostrar que el català té mecanismes suficients per a expressar qualsevol expressió d'una manera natural i genuïna, pot servir per a fer un estudi teòric de la traducció posterior.

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

Paraules clau: *My beautiful laundrette*, sociolecte, cockney, traducció, variació lingüística, homosexualitat

Un traductor no sols és una persona que es limita a fer un transvasament lingüístic entre una llengua origen i una meta, sinó que el seu paper va molt més enllà. Un traductor ha de descobrir tots els girs i matisos que tenen les paraules i saber unir el fils fins a crear un teixit, un nou producte. A més, quan es parla de traducció audiovisual la tasca es complica ja que ara el traductor haurà de tenir en compte no sols les paraules sinó que haurà de jugar amb la imatge, l'entonació, la comunicació no verbal dels personatges, etc. ja que, com defensa Larson, "las palabras, además de transmitir un significado factual, reflejan también actitudes y emociones" (131).

La variació lingüística és un instrument que es fa servir en la producció literària i audiovisual per mostrar-nos la societat en què es desenvolupa la història. L'autor del text, a través d'un ús específic de la llengua caracteritza i presenta els personatges en el context. Així, "allò que defineix cada varietat de llengua és la seva relació amb la societat: qui, quan usa la llengua i com ho fa" (Lomeña Galiano 277). D'ací es desprén que a l'hora de traduir no és suficient un transvasament lingüístic a l'altra llengua, sinó que s'han de tenir en compte tant la cultura i els parlants meta com els elements extralingüístics de la mateixa llengua origen, que són els que marquen la variació i delimiten les opcions de traducció. Com afirma Carreras y Goicochea, "en los casos en los que la variación lingüística es considerada como un elemento determinante de ciertos personajes, aumenta la necesidad de encontrar un modo de reproducir su habla, porque si ignoramos el idiolecto y neutralizamos a la lengua estándar, se corre el riesgo de que no se aprecie la profundidad de su

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

carácter".¹

En aquesta línia de recerca, l'objecte d'anàlisi d'aquest article és la pel·lícula *My Beautiful Laundrette*, un film britànic caracteritzat dins del gènere drama i estrenat el 1985. Aquesta obra és un nou tipus de producte cinematogràfic, molt diferent de l'anomenat "cinema del tercer món". Tot i que s'oposa completament al racisme i al colonialisme, ha de ser inclosa com a part del cinema occidental. És una pel·lícula cosmopolita que intenta retratar els conflictes racials als suburbis de Londres durant la dècada dels 80, època del *thatcherisme*, però sobretot reflecteix la perspectiva urbana postmoderna dels seus creadors, i dic creadors perquè aquesta pel·lícula és la síntesi perfecta de les preocupacions estètiques, socials i culturals tant del director com del guionista: Stephen Frears i Hanif Kureishi. Frears és un director que destaca per haver evolucionat i haver creat la seua pròpia personalitat artística, tal i com es resumeix en la següent afirmació: "la producció de Stephen Frears ha ofrecido una síntesis, con frecuencia afortunada, entre la tradición social realista, pero sin su usual moralismo, y la irrelevancia y el desenfado posmodernos" (Gubern 500). Aquesta pel·lícula es caracteritza especialment per contenir una gran varietat de models lingüístics que van des del registre més vulgar fins als més elevats. A més, l'argot *cockney*, marca idiosincràtica de la pel·lícula i d'algun dels seus personatges, és un element que fa d'aquesta pel·lícula un producte de referència.

Aquest film és un referent cultural de l'època del *thatcherisme*, tot i que s'hi neguen tots els ideals de l'època. La forma en què *My Beautiful Laundrette* parodia alguns dels

¹ Cite a partir de Caprara 2011: 154

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

aspectes del *thatcherisme* és un clar exemple de la hibridació² com un mitjà per a qüestionar els discursos. La hibridació nega en la pel·lícula el concepte de nació que va intentar projectar Thatcher i a més es burla i manipula els discursos econòmics i polítics dels conservadors. No obstant això, el que trobem en aquest film és un retrat caòtic de la societat que no és el que pretén reflectir la idea del *thatcherisme*. A més, els únics casos de progrés social en la pel·lícula són per part dels empresaris paquistanesos i no per la gent blanca. En aquesta obra, els paquistanesos gaudeixen d'una vida de luxe, mentre que els personatges blancs es mostren vagant pel paisatge urbà i participen en actes violents. Quan Johnny li pregunta a Omar: *Who does your uncle think he is, the Great Gatsby?* no fa més que reflectir una mena d'inversió de paper en l'estructura social. Aquí, la traducció idònia seria: "Què s'ha pensat el teu oncle que és, el Gran Gatsby?", sense canviar ni adaptar cap element, ja que l'oració està comparant a l'oncle amb aquest personatge famós, un empresari milionari; per tant, no podem adaptar el nom, si bé per algun altre personatge amb les mateixes característiques del Gran Gatsby, que és tot un referent i un estereotip, però pense que, com que aquest ha estat protagonista de novel·les i pel·lícules, tot el món el coneix i, per tant, no és necessari canviar-lo. A més, es pot apreciar que els personatges paquistanesos combinen la capacitat de traure profit d'una ideologia liberal amb una forta consciència de família o grup, pròpia d'una ideologia conservadora. En una escena de la pel·lícula, Salim diu a Omar: *Your uncle helped me when I was in need. Now I want to help you* (traducció: "El teu oncle em va ajudar quan més ho necessitava. Ara vull ajudar-te jo a tu"). La cooperació entre els

² El concepte d'hibridació fa referència a la relació entre els que hi arriben i els que ja hi estaven, és a dir, entre els colonitzadors i els colonitzats.

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

membres d'un mateix grup ètnic és un aspecte rellevant en aquesta obra. Tots ells es reuneixen regularment en diferents celebracions on parlen obertament dels seus problemes de negocis. És notable que hi ha una estructura social sòlida que dóna suport als seus membres. Ací s'observa un clar contrast amb la família anglosaxona, més vulnerable a la fragmentació social produïda pel capitalisme.

Mecanismes per a la traducció de la variació lingüística

Com es pot observar al llarg de tota la pel·lícula, tots els personatges joves, fonamentalment, fan servir un model lingüístic col·loquial. No s'utilitzen paraules pròpiament malsonants sinó que simplement abaixen el registre quan parlen entre ells la qual cosa dóna lloc a un llenguatge més familiar però que cal tenir en compte a l'hora d'analitzar la pel·lícula i anar amb cura a l'hora de traslladar-lo a la llengua meta per tal de mantenir el to familiar que els personatges originals aconseguixen. Omar pot considerar-se el personatge amb més trets de parla col·loquial, si bé utilitza el mateix registre al llarg de tota la pel·lícula. En aquesta anàlisi s'agrupen tots els elements amb característiques semblants, explicant el problema que presenten i com es pot solucionar per obtenir una solució òptima en la llengua meta.

El primer grup, el formen totes aquelles paraules que, com ja hem esmentat abans, es poden considerar com a argot juvenil, però que tenen un ús tan estès que simplement es queden en expressions o paraules col·loquials. Mostres d'aquest tret de parla els trobem per exemple a: *for fifty quid*, on la paraula *quid* és la que ens marca la col·loquialitat. Aquest terme pot portar una mica de controvèrsia ja que molts el consideren com a argot, però *quid* ha adquirit un ús tan comú fins i tot per a les

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

persones adultes, que només el consideren com un terme col·loquial. La paraula *quid* fa referència a la lliura esterlina; per tant, no podríem traduir aquesta oració simplement com "per cinquanta lliures" ja que perdriem tot el matís que *quid* aporta. Una traducció possible podria ser: "per cinquanta llaunes"³ com recull el Diccionari del català popular i d'argot (DCP) (Pomares 1987). També trobem elements d'aquest tipus de parla en Jonny, qui es caracteritza per utilitzar més bé argot, encara que amb trets de parla col·loquial en molts casos. Per començar, en la pel·lícula és molt recurrent en alguns casos escoltar la paraula *Pakis*, que fa referència a tots els paquistanesos en general, però connotant una manera familiar o, fins i tot, de vegades despectiva depenent del context en el que ens trobem. Amb aquest aspecte pot haver-hi un poc de problemàtica ja que es podria o bé deixar-la com a l'original amb el risc que potser algunes persones no entenguin el que vol dir amb *Pakis* o bé traduir-la per "paquistanesos" i perdre tot el matís col·loquial o despectiu que té la paraula. Un altre cas de parla col·loquial per part de Johnny és quan utilitza la partícula '*Dunno*' where he is equivalent a *I don't know*. Un altre exemple que mostra com paraules que sorgiren com una mena d'argot juvenil han avançat i han passat a formar part de la parla quotidiana de multitud de persones per tot arreu. Un dels llocs on es pot apreciar l'ús d'aquesta partícula és a la xarxa i als missatges instantanis, ja que la utilitzen per a acurtar el missatge. Per a traduir-la tampoc convindria simplement deixar-la com "No ho sé", sinó que hauríem de buscar alguna altra manera com per exemple: "No tinc ni idea" o "No tinc ni la menor idea". Així, si seguim en aquest primer grup de trets col·loquials, un altre terme que

³ L'expressió 'cinquanta llaunes' seria l'equivalent directe en col·loquial a la partícula *quid* anglesa.

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

podria tenir cabuda seria el terme *booze*. Aquest terme fa referència en sentit general a l'alcohol o les begudes alcohòliques. Per a posar-ho un poc en context, en la pel·lícula apareix una xica paquistanesa explicant el que agrada fer als homes paquistanesos a casa: reunir-se a parlar i beure alcohol. Ací és on fa ús del terme *booze*, i, com que la traducció del mot és, simplement, "alcohol", pense que la solució òptima que s'hauria d'adoptar en aquest cas és una reformulació de la frase, sense perdre el sentit. Per exemple, podria quedar una frase com aquesta: "Als paquistanesos l'única cosa que els agrada és reunir-se a casa i posar-se fins a les tranques" ja que, encara que aquesta expressió no és la traducció literal de l'original, funciona en la llengua meta i, a més, manté el grau de col·loquialitat.

El segon grup està format per les diverses maneres que utilitzen en la pel·lícula per a expressar una mateixa paraula: xic. Per exemple, Omar utilitza *bloke*, mentre que Nasser utilitza *chap* i Salim *joker*. Possiblement, hi haja petits matisos entre aquestes paraules, però, en general, totes s'utilitzen per expressar el mateix. A l'hora de traduir hom ha d'intentar ser creatiu i buscar una forma genuïna per a cadascuna de les paraules, sempre intentant reproduir el matís que les paraules aporten, també fixant-se en la manera en què parlen els personatges en la pel·lícula original, per veure la força que tenen les seues paraules i, per tant, buscar la millor solució. És convenient ara posar en context els tres termes per a així poder traduir-los millor. Omar: *I've hired a bloke who...* Ací el terme *bloke* no té cap matís especial com pot tindre algun altre, és només una manera informal de fer referència a un xic, i la traducció podria ser per exemple "he contractat un paio...". L'oració que fa servir Nasser és: *you look like a tough chap*, que podríem traduir-la per: "sembles un tio dur". En aquest cas

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

pareix que ens estiguem subordinant al castellà amb l'ús de 'tio', però pense que és una traducció òptima, encara que no genuïna, ja que és subordinada al castellà, per a no utilitzar altra vegada 'paio', ja que 'xic' o 'tipus' poden semblar més estàndards i per tant apujaria el nivell. Per últim Salim utilitza: *that joker is a bad influence on Omar*. Ací, el terme *joker* difereix un poc de la resta ja que té una connotació un poc negativa, per tant hem de buscar una paraula que s'adeqüe al context en el qual ocorre l'escena, ja que cal tenir en compte que Salim deu estar una mica enfadat amb la qual cosa el to amb el que pronunciarà la frase no serà el mateix que el de les anteriors, i açò també es notarà en el text meta. Una possible traducció podria ser el terme "llondro" en català o el terme "sanguango", encara que amb aquest ens estem subordinant al castellà i, per tant, no seria una forma genuïna.

Un altre grup, el constituïrien tots els verbs que denoten col·loquialitat o que són, fins i tot, ofensius. En primer lloc, trobem una frase dita per Nasser, en la qual diu: *you little ... that's how machines get buggered!* Ací el verb *buggered* denota que alguna cosa és trencada, i segons el diccionari és un verb ofensiu. També pot utilitzar-se com a substantiu, com veurem més endavant. La solució que hauríem d'adoptar per a aquesta oració ha de ser un verb que utilitzem nosaltres en el nostre dia a dia i expresse que estem enutjats perquè s'ha trencat una cosa. Un verb que potser siga adequat per a aquesta oració seria el verb 'esconyar' i quedaria així: "maleït ... així és com s'esconyen les màquines!". De la mateixa manera, una altra frase d'Omar ens diu: *I've sussed Salim's game*. En aquest cas, és el verb *to suss* el que ens marca la col·loquialitat de la frase. Ací el verb significa 'donar-se compte de', però, una vegada més, hem de tenir present que hem d'aplicar-li el matís de familiaritat que té l'original i, per tant, no podem traduir-ho com a tal, hauríem de

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

buscar una forma genuïna en català com per exemple "ja he filat quin és el joc de Salim". A més, el DCP ens dona una expressió equivalent amb aquest verb que també seria correcta per a aquest exemple i quedaria així: "ja li he filat el dau a Salim". Aquesta expressió significa 'endevinar-li les intencions a algú', per tant, s'omet 'el joc' de la primera oració i se substitueix per la expressió 'filat el dau' que ens dona el significat complet que vol donar aquesta oració.

Un últim grup que tindria cabuda dins d'aquest conjunt de trets de parla col·loquial serien les expressions que han emprat els personatges en la pel·lícula i que destaquen perquè literalment no signifiquen el que en realitat signifiquen; és a dir, moltes vegades no es pot deduir el significat si no coneixes l'expressió en la cultura de referència. Un exemple d'açò ho trobem a una oració de Salim quan diu: *your uncle has given you a dead duck* (referint-se a la bugaderia). L'expressió que analitzem ací és *dead duck*, la qual, literalment, significa 'ànec mort' però òbviament no té aquest significat. El que vol expressar ací aquesta expressió és que la bugaderia que l'oncle Nasser li ha deixat a Omar no tindrà èxit i serà un fracàs. El substantiu que pense que s'apropa més al significat que vol transmetre l'original és 'nyap', i l'oració quedaria així: "el teu oncle t'ha donat un nyap!". Si bé, la següent oració de Johnny també serviria com a anàlisi: *This city is chock-full of money*, on l'expressió *chock-full* indica en gran quantitat. En aquest cas és més fàcil deduir el significat sense saber prèviament el que significa l'expressió ja que l'adjectiu *full* és conegut i ja ens denota que és ple, però a l'hora de traduir necessitem d'una altra expressió que no siga 'estar ple de' ja que amb aquesta l'única cosa que fariem seria elevar el registre, i necessitem una expressió que utilitzen els joves, com ara Johnny en la pel·lícula. Una possible traducció seria "aquesta ciutat està petada de

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

pasta". Si ens fixem, he traduït el substantiu *money* (lit. Diners) per "pasta" ja que així encara li dóna un matís més col·loquial a l'oració.

Quant al registre vulgar, el ventall de mostres que s'han pogut extraure de la pel·lícula és molt més ampli que en el cas dels trets de parla col·loquial. En aquest cas, en canvi, només destaquen els adjectius i alguna expressió, però en general són els adjectius els que aporten a l'oració el nivell de vulgaritat característic de la pel·lícula. Ara bé, només es farà una doble agrupació: la primera, en la qual estaran reflectits tots els adjectius i la segona, en la qual s'inclouran totes les expressions.

El primer grup està constituït per tots els adjectius que es fan servir al llarg de la pel·lícula per descriure bé siga personatges o bé siga llocs. Pel que fa als adjectius que descriuen persones, els personatges utilitzen des de *bugger* o *prick*, fins a *bastard* o *arsehole*, i, com que no tots tenen la mateixa força expressiva, hem de fixar-nos en els contextos, la manera de parlar dels personatges que l'emeten i en el sentit en general, per a així poder trobar l'equivalent òptim en cada cas. Tots els adjectius tenen una funció, i com afirma Lluís Payrató al seu llibre, "és la funció 'expressiva', que es connecta amb l'emissor i mitjançant la qual manifestem els nostres sentiments i estats com a codificadors i "adreçadors" dels missatges" (27). Amb açò vol dir que hem de fixar-nos en l'emissor per a poder transmetre correctament la funció que tenen els adjectius en la pel·lícula. El primer exemple que trobem és quan el pare d'Omar diu: *The bugger is your nephew*, i té dues accepcions. D'una banda pot utilitzar-se per a referir-se a una persona amb la que tens afecció, és un terme més familiar, i es traduiria per "xaval" o "mocós". D'altra banda té un significat més ofensiu per a referir-se a una persona que no fa res o no t'agrada, i en aquest cas la traducció òptima podria ser "galifardeu". Depenent del

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

sentit que vulguem donar-li utilitzarem o bé una opció o bé l'altra. Així, seguint en la mateixa línia, Nasser diu: *you're such a prick!* Ací, l'adjectiu té clarament un sentit ofensiu, és una expressió que només utilitzaríem quan estem molt enfadats i es traduiria per "ets un malparit!". Un altre exemple seria *damn fool*, expressió que sol utilitzar-se molt per a maleir algú i la podríem traduir per "maleït bajoca!". El següent adjectiu el trobem a la frase que el pare d'Omar diu: *don't get too involved with that crook*, referint-se a Johnny, ja que no vol que Omar tinga relació amb el jove. L'adjectiu *crook* té el sentit d'una persona deshonest, normalment aplicat als criminals o tramposos, per tant, una possible traducció de l'adjectiu ací seria "bandarra" i la frase en conjunt podria quedar així: "no vull ni veure't amb aquell bandarri!". Si continuem amb l'anàlisi de termes que, encara que es podrien considerar argot, s'utilitzen d'una manera habitual per la població, trobem l'adjectiu *arsehole*. Literalment aquesta paraula fa referència a una part del cos, el cul, però en el sentit figurat com a insult significa que una persona és estúpida o pesada. La traducció que més s'apropa podria ser l'adjectiu "torracollons" en català. Aquest adjectiu l'utilitza Salim en la pel·lícula en aquesta frase: *You'll become like those white arseholes who call us wog*. Amb *white arsehole* està referint-se a tots els anglesos nadius de pell blanca, com poden ser per exemple els londinencs que els atraquen en una escena de la pel·lícula. Clarament aquest adjectiu té un sentit despectiu vers tota la població anglesa, i només amb l'adjectiu 'torracollons' no expressem tot l'odi que tenen cap als anglesos. En aquest cas podríem tornar a repetir l'adjectiu utilitzat anteriorment "malparit" o també es pot utilitzar "pendó" amb el sentit de persona menyspreable o immoral que pretén transmetre l'original. A més, aquesta oració té un altre element que podria considerar-se com argot, i és el

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

terme wog, un terme clarament despectiu que s'utilitza per a referir-se a tota la gent de pell obscura. L'adjectiu en català equivalent seria "negrata". L'oració sencera quedaria així: "Et convertiràs en un pendó com tots aquells blancs malparits que es refereixen a nosaltres com a negrates". Un altre exemple d'adjectiu despectiu és *bastard*, que com es pot apreciar apareix repetides vegades en la pel·lícula. *Bastard*, a més de tenir el sentit de fill il·legítim, també s'utilitza per a referir-se a una persona que és cruel o no t'agrada. La traducció òptima seria "cabró" o "malparit", però també poden utilitzar-se adjectius com "bord" o "mal-nascut", com a sinònim de malparit.

Ara bé, en la pel·lícula també es fan servir adjectius en un sentit descriptiu i expressiu per a referir-se a llocs o coses. El primer que trobem apareix en una oració que la cosina d'Omar diu: *How could anyone in their right mind call this shitty little island their home?* Amb aquesta oració està referint-se a Anglaterra en conjunt, mostrant el seu menyspreu cap al país. La traducció que cabria ací seria: "Com pot algú considerar aquesta illa de merda sa casa?". Ací, la solució 'de merda' ens servirà per a mantenir el registre vulgar que té la oració, i, a més, si ho dius amb una bona entonació, pot tenir molta força expressiva i reflectir clarament el teu rebuig cap al país. El segon exemple que es pot extraure és d'una frase que diu Nasser referint-se a la bugaderia: *I've given him that pain-in-the-arse laundrette to run*. L'adjectiu ací és *pain-in-the-arse*, i literalment significa 'gra al cul', és a dir, alguna cosa que és molt molesta. La paraula que s'utilitza en català per a expressar que alguna cosa és molt molesta és 'lata', 'murga' o 'incordi', fins i tot podríem fer servir 'putada', per tant la traducció de l'oració quedaria així: "Li he manat que es faci càrrec de la bugaderia, que era un incordi". En aquest exemple pot ser 'incordi' no tinga el mateix nivell de vulgaritat que tenia l'original, més bé seria col·loquial. Si bé,

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

podríem deixar també la traducció literal 'gra en el cul' o refer l'oració de manera que abaixi el registre. Un últim adjectiu per referir-se a algun lloc seria l'utilitzat pel pare d'Omar quan veu la bugaderia per primera vegada i diu: *Not a bad dump you've got here*. L'adjectiu *dump* fa referència a un lloc menut i brut, per tant l'equivalent en aquest cas seria: "No està gens malament aquest antre que heu muntat", ja que en realitat no ho diu de manera despectiva.

Si continuem amb l'anàlisi, no hem de deixar de banda les expressions que fan servir els personatges en la pel·lícula. Moltes d'elles es poden traduir literalment, però sí que hi ha d'algunes que tenen una expressió genuïna en català. El primer exemple que trobem és del pare d'Omar, qui li demana al germà que emparelli Omar amb alguna xicota. L'expressió que utilitza és la següent: *...try to fix him up with a nice girl; I'm not sure if his penis is in full working order...* on fa referència als genitals masculins i qüestiona si els pot fer servir amb alguna xicota. Si utilitzàrem una frase pròpia del català, l'enunciat podria quedar així: "...mira d'emparellar-lo amb una bona xicota; vull assegurar-me que no té els cascavells pansits". Amb l'expressió 'tenir els cascavells pansits' també es fa referència als genitals, encara de manera implícita. La següent expressió també utilitza vocabulari referent a òrgans sexuals, en aquest cas els pits. L'enunciat el diu Nasser i és el següent: *In this damn country, which we love and hate you can get anything..., but you have to know how to squeeze the tits of the system*. En català també existeix una expressió o frase feta que també fa referència al mateix òrgan sexual i expressa el mateix. A més, a la primera part de la frase tornem a trobar un adjectiu que ja hem anomenat abans, 'damn', i que serveix per a emfatitzar el teu descontent. L'enunciat quedaria així: "En aquest maleït país, que tant volem i odiem, pots aconseguir el que vulgues ...

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

però has de saber agafar-te a la mamella del sistema". L'expressió 'agafar-se a la mamella' (extreta del DCP) significa traure profit d'alguna cosa, i és el significat que l'original dóna. Una altra expressió, molt utilitzada no sols en la pel·lícula sinó que també en la vida real, és la de *Fuck off*. Aquesta expressió s'utilitza normalment per a dir-li a algú que se'n vaja i la traducció de la manera més vulgar seria "ves-te'n a cagar!", encara que també pot tenir altres significats o traduccions com "que te'n donen pel cul!", que ho dius quan estàs fins als nassos d'una persona. Una última expressió, que podria considerar-se d'alguna manera argot també és *to be shagged out*, que literalment significa "estar rebentat", o "estar fet pols".

Finalment, pel que fa als trets de parla d'argot *cockney*, observem que només és utilitzat per Johnny i la resta de joves londinencs. En primer lloc caldria fer una introducció dels trets més característics d'aquest argot. El *cockney* és una forma de parla basada en la rima originada en l'East End londinenc com a mètode de parla entre els comerciants de carrer. Els mecanismes principals que utilitzen són l'ús de paraules substitutives i l'ús incorrecte de pronoms i verbs. La controvèrsia ací ve ja que no existeixen marques d'argot *cockney* al català, i amb açò vull dir que no existeixen estructures paregudes que pugen fer d'equivalent directe. En el cas de les paraules vulgars o col·loquials, el català té un ampli ventall de termes i expressions que caracteritzen aquests trets de parla, però no n'és el cas de l'argot. Seria un error molt gran passar aquest matís per alt i traduir-ho per un català estandarditzat, ja que perdríem un dels elements més importants que té aquesta pel·lícula. S'ha de buscar una solució perquè, encara que no tinga la mateixa estructura que l'argot *cockney* londinenc, es veja reflectit en el text meta que els personatges parlen d'una manera diferent a la resta. Ací és on s'activa la tasca creativa

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

del traductor. Les solucions podrien anar des d'inventar-nos un argot equivalent nosaltres mateixa, encara que resultaria una tasca molt complicada, fins a incloure paraules d'altres llengües dins del català per a marcar una diferència. Una possible solució podria ser fer un ús de llengua no normatiu, perquè seria un error traduir-ho per un nivell de llengua estàndard, ja que es perdria el matís de parla de carrer que té el *cockney*.

El primer exemple, el veiem en un enunciat de Johnny en començar la pel·lícula quan diu: *We're moving house*. Ací *house* ens dóna la pista que es tracta d'argot *cockney*, ja que la frase en un anglès estàndard seria *we're moving out*. La traducció que podríem proposar és "Tenim que pirar-nos d'ací". Com es pot observar, l'estructura "tenir + que + infinitiu" és una estructura no normativa però que així i tot és utilitzada per alguns dels sectors més baixos de la població. Un altre cas és per exemple quan Johnny diu: *We're dead impressed by all this*. La partícula *dead impressed* ens marca que és argot ja que la forma correcta seria *very impressed*, i una possible traducció seria: "Estem molt impressionats per tot astò". Ací, el terme "astò", propi d'alguns pobles valencians, ens marca el que es pretén transmetre en amb la traducció d'aquest argot, és a dir, un ús propi d'un cert sector de la població que es distingeix de l'estàndard. Més endavant, Johnny torna a produir un enunciat en el què fa un ús impropï dels pronoms *i*, per tant, ens marca que està utilitzant argot. L'oració és: *I don't get along with me mum and dad* i el pronom correcte hauria de ser *my* i no *me*. Per a marcar-ho en la nostra traducció, s'ha de buscar com bé s'ha dit una forma que siga utilitzada en la societat catalanoparlant però que siga utilitzada de manera incorrecta, és a dir una manera no normativa. La solució per a aquest exemple podria ser "No em porte bé ni amb la mama ni amb el papa". L'argot *cockney* tendeix a jugar amb els possessius, bé canviant-los o utilitzant-

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

los incorrectament, i es pot apreciar al següent enunciat: *I want to forget all of them things*. Ací, *them* és incorrecte i en anglés estàndard s'utilitzaria *those*. La traducció al català podria quedar així: "Vaig a veure si m'oblido de tot", on hem fet ús de l'estructura anar + a + infinitiu, no normativa en català. Un últim exemple d'estructures inusuals pròpies del cockney el trobem a la següent oració: *I ain't hurting anybody*. Ací, *'ain't* és una forma abreujada del verb 'to be' i cal també esmentar que el seu ús s'ha estès a la resta de la població, la qual ha començat a utilitzar-la en la xarxa i al seu parlar quotidià. La traducció podria ser: "No li faig mal a la penya".

Ara bé, l'argot cockney no sols es reconeix per les seues estructures gramaticals inusuals, sinó que també fan ús d'una varietat de termes que formen part del seu vocabulari corrent. Exemples d'aquests podrien ser el terme *wog*, que com ja ha sigut explicat anteriorment és usat per a referir-se d'una manera despectiva a totes les persones de pell obscura, o el terme *moose*, que literalment és el nom d'un animal, però en argot s'utilitza per referir-se a una persona poc atractiva físicament. Un altre exemple és el de la paraula *jacksie*. En la pel·lícula la trobem en un enunciat de Johnny en el què diu: *this place will be the jewel in the jacksie of south London*. El mot *jacksie* s'utilitza com a sinònim d'arse, en català 'cul', encara que no és tan ofensiva com aquesta última. L'expressió *the jewel in the jacksie* significa literalment "la joia en el cul". La frase en general està referint-se a la bugaderia, que serà un lloc que destacarà, serà el millor lloc del sud de Londres.

Conclusions

La traducció de l'argot i de les varietats de registre en un context de traducció audiovisual suposa tot un repte de

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

traducció, perquè tant de les marques argòtiques com de les col·loquials, que tenen una funció expressiva i connotativa en el llenguatge, no sempre s'aconsegueix una equivalència semàntica, pragmàtica i estilística d'un terme, mentre que en altres existeix un equivalent encunyat, però que no acaba sent una bona solució perquè o bé no és natural ni comunicatiu en la llengua meta (així ocorre, per exemple, en "alcohol" per a *booze*), o bé perquè no recull totes les subtileses connotatives del terme en el text original. En altres casos es complica quan un mateix terme de la llengua origen dona lloc a diversos referents en la llengua meta, com *chap* o *joker* en anglès, que podrien traduir-se per "tio", "paio", "llondro" o, fins i tot, "sanguango". Com que el català tendeix a subordinar-se a l'espanyol quan abaixa el registre, aquest factor pot ser considerat problemàtic en un principi, però, si n'està justificada la funció comunicativa, pot ser un mecanisme de traducció perquè d'aquesta manera pugui haver-hi una equivalència semàntica, pragmàtica i estilística respecte del terme original, que al cap i a la fi n'és l'objectiu final.

En tot moment s'han intentat donar solucions genuïnes i normatives, encara que en alguns casos s'han transcendit les normes per aconseguir una manera de traduir molt més enfocada a la intenció de l'usuari, ja que n'és la finalitat última de l'acte de comunicació. A més, s'ha intentat sempre mantenir l'essència i les formes naturals que fan servir els personatges de la pel·lícula a l'hora de comunicar-se entre ells. Si s'hagueren construït totes les propostes de traducció basant-se en la normativa, aquestes no tindrien naturalitat, expressivitat i força comunicativa en la llengua meta i no transmetrien els matisos ofensius i pejoratius que es veuen reflectits en el llenguatge de *My Beautiful Laundrette*. De la mateixa manera, no es transmetria tampoc el paper d'identificació de grup que té

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

l'argot i el registre en menor mesura i, per consegüent, si hagueren desaparegut aquestos elements els protagonistes parlarien de manera poc natural i, en definitiva, *My Beautiful Laundrette* no tindria cap element que destaqués i li donés una identitat pròpia a la pel·lícula.

Obres citades

- Caprara, Giovanni & Alessia SISTI. "Variación lingüística y traducción audiovisual (el doblaje y subtitulado en *Gomorra*)". *AdVersus* 8 (2011): 150-69.
<<http://www.adversus.org/indice/nro-21/articulos/07-VIII-21.pdf>>
- Carrera Goicochea, Maria. "Il peso del dialetto nella (s)fortuna di Totò in Spagnolo". *inTRAlinea*. Special Issue: "The Translation of Dialects in Multimedia". Eds. M. Giorgio Marrano, G. Nadiani & C. Rundle (2009): s. pág.
<<http://www.intraline.org/specials/article/1708>>
- Gubern, Roman. *Historia del cine*. Barcelona: Lumen, 2000.
- Larson, Mildred L. *Meaning-based Translation: a Guide to Cross-language Equivalence*. Lanham: U P of America, 1984.
- Lomeña Galiano, María. "Variación lingüística y traducción para el doblaje: Mujeres al borde de un ataque de nervios". *Entreculturas* 1 (2009): 275-83.
<<http://www.entreculturas.uma.es/>>
- Mayoral Asensio, Roberto. *La traducción de la variación lingüística*. Soria: Diputación Provincial de Soria, 1999.
- Payrató, Lluís. *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*. València: Universitat de València, 1990.
- Pomares, Joaquín. *Diccionari del català popular i d'argot*. Barcelona, 1997.

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

Annex

Trets de parla col·loquial

- Pare Omar: He's on *dole*
- Salim: Is that your car? Why are you *feeling it up*?
- Nasser: You would get two *fat slaps*
- Omar: ...two bottles of vodka and a *flap of skin*
- Pare Omar: You must be getting married...why else are you dressed like an *undertaker on holiday*?
- Noia: *booze*
- Nasser: What is it what the *gora* Englishman always need?
- Nasser: you *little*...that's how machines get *buggered*!
- Omar: ...I've *made a fool out of myself*
- Salim: your uncle has given you a *dead duck*
- Johnny: All the *Pakis* liked me.
- Omar: for fifty *quid*
- Omar: I've *sussed* Salim's game
- Omar: I've hired a *bloke* ...
- Nasser: you look like a tough *chap*
- Salim: That *joker* is a bad influence on Omar
- Johnny: This city is *chock-full* of money
- Omar: Nasser's on a marathon *sulk*
- Johnny: *Dunno* where he is

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

- Tania: My family...they'll swallow you up like a little kebab.

Trets de parla vulgar

- Pare Omar: The *bugger* is your nephew
- Pare Omar: ...try to fix him up with a nice girl; I'm not sure if *his penis is in full working order*...
- Nasser: *Black-hole* flat
- Nasser: you're *suck a prick*
- Nasser: In this *damn country*, which we love and hate you can get anything..., but you have to know how to *squeeze the tits* of the system"
- Nasser: Here, you *damn fool*
- Pare Omar: Don't get too involved with that *crook*
- Noia: How could anyone in their right mind call this *shitty little island* their home?
- Nasser: my brother was out *screwing some barmaid*
- Nasser: There's money in *muck*
- Pare Omar: They hate us in England ... all you can do is *kiss their arses*...
- Nasser: A constant boil on my *bum*
- Salim: ...now you're trying to *screw me up*
- Salim: You'll become like those white *arseholes* who call us wog
- Salim: go on. *Fuck off*.
- Pare Omar: *Bloody arse*

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

- Pare Omar: I'll throw you out of this flat if you ever bring that *bum-liability_friend* of yours here.
- Omar: you can start by *clean all this bastards out*
- Nasser: I've given him that *pain-in-the-arse* laundrette to run
- Salim: don't *fuck* your uncle's launderette
- Nasser: I've got some *bastard* tenants in one of my houses that I cannot *get rid of*.
- Salim: For Christ's sake
- Nasser: Throw that *bugger* out
- Rastafari: Filthy imperialist swine.
- Johnny: this place will be the *jewel in the jacksie* of south London. Omar: we were *shagged out*
- Pare Omar: Not a bad *dump* you've got here
- Salim: what the *scum* needs is a *taste of their own piss*

Trets d'argot cockney

- Johnny: We're moving *house*
- Londinencs: Fucking nice bit.
- Londinenc: Piss off back to the jungle, wog boy.
- Johnny: We're *dead impressed* by all this.
- Johnny: I don't get on with *me* mum and dad
- Londinenc: I don't want to see one of us *blokes* *groveling* to pakis.
- Johnny: I want to forget all of *them* things
- Johnny: I *ain't* hurting nobody

S. Gandia, "La traducció de la variació lingüística en *My beautiful laundrette*",
Studia Iberica et Americana 2 (2015): 47-68

- Johnny: Moose, make yourself useful
- Johnny: this place will be the *jewel in the jacksie* of south London.
- Johnny: Omar, what you on about?
- Londinencs: Why don't you go to the Palace *no more?*
- Johnny: Give us *me* hand back